

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

УДК: 334.75:33М (575.1)

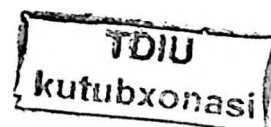
НОСИРОВА НАРГИЗА ЖАМОЛИДДИН ҚИЗИ

КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК
СУБЪЕКТЛАРИНИНГ ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИНИ ОШИРИШ

08.00.15 – Тадбиркорлик ва кичик бизнес иқтисодиёти

Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
ДИССЕРТАЦИЯСИ

Илмий раҳбар: и.ф.н. доц. Н.Н. Шамшиева

Тошкент – 2022

МУНДАРИЖА

Кириш.....	3
1-боб Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари экспорт салоҳиятини оширишнинг назарий ва услубий асослари.....	13
1.1. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг ижтимоий ва иқтисодий моҳияти.....	13
1.2. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари экспорт салоҳиятини шакллантириш хусусиятлари.....	22
1.3. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини оширишнинг услубий жиҳатлари	32
Биринчи боб бўйича хулоса.....	45
2-боб Ўзбекистонда кичик бизнес хусусий тадбиркорликнинг ривожланиш ҳолати ва экспорт фаолияти таҳлили.....	48
2.1. Ўзбекистонда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожланиши ва экспорт фаолияти таҳлили.....	48
2.2. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларида ишлаб чиқарилган маҳсулотлар экспорт салоҳиятини баҳолаш.....	59
2.3. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ривожланиш динамикаси таҳлили	71
Иккинчи боб бўйича хулоса.....	83
3-боб Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари экспорт салоҳиятини ошириш самарадорлиги.....	85
3.1. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари экспорти самарадорлигини оширишда воситачи экспорт ташкилотларини шакллантириш механизмини ишлаб чиқиш.....	85
3.2. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари билан воситачи экспорт ташкилотларининг ўзаро ҳамкорлиги самарадорлигини баҳолаш услубиётини ишлаб чиқиш	103
3.3. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари экспорт салоҳиятини оширишни эконометрик моделлаштириш ва прогнозлаш	126
Учинчи боб бўйича хулоса.....	147
Хулоса.....	149
Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.....	152

КИРИШ

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Жаҳоннинг ривожланган мамлакатларида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолияти иқтисодий сиёсатнинг стратегик вазифаси сифатида жадал суръатларда ривожлантирилмоқда. «Жаҳондаги ривожланган мамлакатлар ялпи ички маҳсулотининг 55-67 фоизи кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ҳиссасига тўғри келади. Бу кўрсаткич АҚШда 52-55 фоизни, Японияда 52-57 фоизни, Европа Иттифоқи мамлакатларида 63-67 фоизни ташкил этади. Ғарбий Европа мамлакатларида хусусий секторда фаолият юритаётган 17,1 млн. корхонанинг 90,9 фоизи кичик бизнес корхоналари ҳисобланади. Уларнинг ҳиссасига умумий саноат ҳажмининг 50 фоизи, хизматлар соҳасининг 67 фоизи, қурилиш ва савдонинг деярли 90 фоизи тўғри келмоқда. Бироқ жаҳондаги ривожланган мамлакатлар экспортининг қарийб 30-40 фоизи кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ҳиссасига тўғри келмоқда. Бу кўрсаткич АҚШда 30 фоизни, Европа Иттифоқи мамлакатларида 27 фоизни, Японияда 15 фоизни ташкил этади»¹. Жаҳоннинг ривожланган мамлакатларида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари экспорт салоҳиятини янада ошириш устувор аҳамиятини сақлаб қолмоқда.

Жаҳонда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ижтимоий-иқтисодий аҳамиятини эътиборга олган ҳолда уларнинг иқтисодий салоҳиятидан тўлиқ ва самарали фойдаланиш йўналишидаги илмий тадқиқотларга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Хусусан, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари иқтисодий салоҳиятини рўёбга чиқаришнинг қўшимча ички имкониятларини очиб бериш, хўжалик юритиш жараёнида хусусий манфаат ва ижтимоий масъулиятни уйғунлаштириш механизмини такомиллаштириш, аҳолини тадбиркорликка жалб этиш тизимини такомиллаштириш, глобал коронавирус пандемияси даврида зарар

¹ https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-definition_en